

Od odziva na nesreče do celovitega varstva Jadrana - od izvira do morja

Datum 23.9.2026
Subjekt gov.si
Region Slovinsko
Kategorie Ekologija

Mednarodna vaja odzivanja na onesnaženje morja POLex 2026 je praktični preizkus sodobnega sistema za preprečevanje nesreč ter čezmejno usklajeno in hitro odzivanje ob onesnaženju Jadrana. Za Ministrstvo za okolje in prostor je vzpostavitev takšnih mehanizmov pomemben del širšega prizadevanja za celovito varstvo Jadrana ter povezovanje upravljanja porečij, obale in morja - od izvira do morja.

dr. Mitja Bricelj, Direktorat za vode, v.d. generalnega direktorja Direktorata za vode na MOP mag. Mojca Štritof Brus, poveljnik Civilne zaščite Srečko Šestan

Mednarodna vaja POLex 2026 v organizaciji Uprave Republike Slovenije za pomorstvo med 23. in 24. septembrom v okviru evropskega Mehanizma za zaščito občutljivih območij Jadrana ASAP (angleško Adriatic Sensitive Areas Protection Mechanism - ASAP) poteka v Kopru in severnem Jadranu. Namenjena je preverjanju pripravljenosti in delovanja sistema, ki povezuje standardne operative postopke, čezmejno koordinacijo ter zmogljivosti za hitro ukrepanje ob onesnaženju morja. V vaji sodelujejo slovenske enote zaščite in reševanja, pristojni organi držav jadransko-jonske regije ter Evropska agencija za evropsko varnost (angleško European Maritime Safety Agency - EMSA), Evropska agencija za nadzor ribištva (angleško European Fisheries Control Agency - EFCA) in Evropska agencija za mejno in obalno stražo (angleško The European Border and Coast Guard Agency - FRONTEX).

Vzpostavljanje sodobnih mehanizmov za preprečevanje in obvladovanje posledic nesreč na morju Slovenijo umešča med najbolj napredne države pri skrbi za varstvo morja. POLex je praktični preizkus sistema čezmejnega sodelovanja, ki je bil v zadnjih letih dodatno nadgrajen tudi v okviru evropskih projektov NAMIRS (Severnojadranski sistem za odzivanje na pomorske nesreče) in ASAP (Mehanizem za zaščito občutljivih območij Jadrana).

Od dolgoletnega sodelovanja do sodobnega sistema varstva Jadrana

Današnje sodelovanje ima temelje v več desetletjih prizadevanj za skupno varstvo Jadranskega morja. Slovenija je bila po letu 1990 med ključnimi pobudnicami nadaljevanja regionalnega sodelovanja na podlagi Sporazuma o varstvu Jadranskega morja in obale med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo. V obdobju med letoma 1991 in 2012 je na tej podlagi delovala Komisija za varstvo Jadranskega morja s stalnimi mešanimi izvedenskimi skupinami za monitoring, ukrepanje ob onesnaženjih, balastne vode ter celostno upravljanje obale in pomorsko prostorsko načrtovanje.

Pomemben rezultat tega sodelovanja je bil Contingency Plan North Adriatic, ki je bil na slovensko pobudo pripravljen ob strokovni podpori Regionalnega centra za odzivanje na izredne dogodke onesnaženja morja v Sredozemlju (angleško The Regional Marine Pollution Emergency Response Centre for the Mediterranean Sea - REMPEC) ter v sodelovanju Slovenije, Italije in Hrvaške. Ministri

treh držav so ga leta 2005 podpisali v Portorožu. Na tej dediščini temeljijo tudi današnji projekti, namenjeni nadaljnji krepitvi pripravljenosti in odzivanja na onesnaženje Jadrana.

Z izvajanjem projektov NAMIRS in ASAP partnerji neposredno uresničujejo paradni projekt EUSAIR ASOSCOPE (strategija EU za jadransko-jonsko regijo), namenjen razvoju in izvajanju jadransko-jonskega podregionalnega načrta ukrepanja ob razlitjih nafte. Projekta tako povezujeta strateško sodelovanje z operativno pripravljenostjo ter krepita skupno pripravljenost, usklajeno odzivanje in dolgoročno varstvo Jadranskega morja pred pomorskimi nesrečami in onesnaženjem.

Slovenija ima pri tem tako na strateški kot na operativni ravni vodilno vlogo v EUSAIR. Z nadaljnjim koordiniranjem stebra Kakovost okolja in zagotavljanjem delovanja Podporne točke EUSAIR v Izoli se ta vloga lahko še krepí, hkrati pa se zagotavlja podpora nadaljnjemu razvoju skupnih aktivnosti in pridobivanju evropskih sredstev zanje.

Naslednji korak: od izvira do morja

Ministrstvo za okolje in prostor želi dobro vzpostavljeno sodelovanje pri preprečevanju in odzivanju na nesreče nadgraditi s širšim povezovanjem upravljanja porečij, obale in morja. Slovenija je zato v okviru tematske usmerjevalne skupine TSG 3 Strategije EU za jadransko-jonsko regijo, ki jo koordinira skupaj z Bosno in Hercegovino, dala pobudo za okrepitev sodelovanja po načelu »od izvira do morja«.

Cilj je povezati upravljanje porečij, celostno upravljanje obalnih območij in pomorsko prostorsko načrtovanje ter s tem povečati odpornost porečij, obalnih območij in morja kot medsebojno povezanega sistema. Skupaj s Programom prednostnih ukrepov / centrom za regionalne dejavnosti, ki je ključni sestavni del Sredozemskega akcijskega načrta in je del Programa Združenih narodov za okolje, je pripravljen tudi koncept pilotnega projekta za Jadran, usmerjen v krepitev vodne, prehranske, energetske in prometne varnosti ter trajnostnega razvoja ob skupnem morju.

»Jadran je skupen ekosistem, zato njegovega varstva ne moremo omejiti na državne meje ali posamezne sektorje. Vzpostavljena čezmejna pripravljenost na onesnaženje morja je pomemben dosežek, naslednji korak pa je povezovanje upravljanja porečij, obale in morja. Kar se dogaja v porečju, se odraza na obali in v morju. Zato v okviru EUSAIR krepimo pristop od izvira do morja, s katerim želimo povezati obstoječe znanje, mehanizme sodelovanja in odgovornost držav za skupni Jadran,« je poudaril dr. Mitja Bricelj z Ministrstva za okolje in prostor.

Za nadaljnji razvoj takšnega sodelovanja je pomembna tudi čimprejšnja oživitve dela Stalne komisije za varstvo Jadrana in njenih mešanih izvedenskih skupin. Stalno strokovno sodelovanje držav je ključno za odgovorno in učinkovito upravljanje Jadrana, ki je enovito morsko telo in skupni ekosistem.

Ob 50-letnici REMPEC in Sredozemskem dnevu obale

Letošnja vaja ima tudi simbolni pomen. REMPEC letos obeležuje 50 let delovanja, jubilej pa bo zaznamoval 8. oktobra 2026. Praktični preizkus čezmejne pripravljenosti in sodelovanja pri odzivanju na onesnaženje morja je konkreten prispevek Slovenije ob jubileju ustanove, ki že pol stoletja državam Sredozemlja pomaga pri preprečevanju in odzivanju na onesnaženje morja.

POLex 2026 neposredno predhodi tudi Sredozemskemu dnevu obale, ki ga obeležujemo 25. septembra in opozarja na pomen odgovornega načrtovanja razvoja obalnih območij ter ohranjanja odpornih obalnih in morskih ekosistemov.

Za Slovenijo se tako povezujejo tri ravni istega prizadevanja: praktična pripravljenost na onesnaženje morja, dolgoletno regionalno sodelovanje ter nadaljnji razvoj celovitega pristopa od izvira do morja. Povezovanje operativnih mehanizmov s strateškim sodelovanjem in dolgoročnim upravljanjem porečij, obale in morja je konkreten slovenski prispevek k varnejšemu in odpornejšemu Jadranu.

<https://www.gov.si/novice/2026-09-23-od-odziva-na-nesrece-do-celovitega-varstva-jadrana-od-izvira-d-o-morja>